

FINANCIAL STATEMENTS AS "BUSINESS CARD" OF BUSINESS

ФИНАНСОВИЯТ ОТЧЕТ КАТО „ВИЗИТНА КАРТИЧКА” НА БИЗНЕСА

М-р Благица Јованова
Доц.д-р Оливера Ѓоргиева- Трајковска

АНОТАЦИЈА

Всяка организација комуникира по определен начин със заинтересуваните групи. От съществено значение е комуникацијата по повод финансовото състояние на организацијата. От него се интересуват както външни за организацијата лица –на пример кредитори, инвеститори, доставчици, публични органи, така и „втрешни лица” – служители и одитори. В този смисъл, финансовиот отчет представлява не само моментна снимка, со која се представя состојнието на организацијата към даден момент, но и инструмент, на базата на којто се осъществяват анализи, прогнози и се вема решение за важни сделки и/ или инвестиции в предприятието. Ето зато, финансовиот отчет определено служи како вид комуникационен инструмент за фирмата, особено ако содржи сички изискуеми от стандартите елементи, това число и доклад за дејноста.

Дескриптори: анализ, комуникација, представяне на компанијата, финансов отчет.

ABSTRACT

Each organization communicates a certain way with interested groups. It is essential that communication regarding the financial position of the organization. Since it is as interested parties outside the organization, such as lenders, investors, suppliers, public authorities and "insiders" - officers and auditors. In this sense, the financial statements is not only a snapshot, which presents the status of the organization at a time, but also a tool based on that analysis carried out, forecasts and decide on major transactions and / or investments in the enterprise. Therefore, the financial statements set serves as a kind of communication tool for the company, especially if it contains all required elements of the standards, including the report.

KEYWORDS: analysis, communication, presentation of company, accounts.

Въведение

В бизнеса, както и разбира се – в цялото социално пространство – информацията е необходима, за да се вземат решения. От своя страна, отделни решения се вземат, за да се постигнат набеязаните цели, като решението – в най- обобщен вариант – може да се представи като избор на оптимален алтернативен метод за действие.

От своя страна, при предоставяне на информация за вземане на решение в бизнес сферата, участват редица субекти – както мениджърите на отделни (по - ниски) нива, така и одитори, сътрудници, счетоводители. Всички те - според ресурса си предоставят икономическа, маркетингова, производствена или друг тип информация, чрез която се вземат решения.

Тук следва да се изтъкне неотменимата роля на счетоводната информация-счетоводните кадри в бизнес сферата, подготвящи отчетността са главно отговорни за информацията, която предоставят на мениджърите, за подпомагане при вземането на следните решения от тяхна страна по отношение на редица акценти от дейността на бизнеса, като например:

- вземане на решение за финансовата политика на предприятието;
- вземане на решение за начина на планиране и контролиране на бизнеса - например – чрез вътрешни ресурси /контрольори/ или външни такива - в условията на аутсорсинг;
- вземане на решение за възможности и осъществяване на алтернативни сфери на бизнес дейността – друго бизнес направление или пък разширяване на текущото;
- вземане на решение по отношение на управлението на активите;
- вземане на решение по отношение на инвестирането и финансирането на предприятието и още редица други.

Качествените решения определено зависят от предоставената от счетоводителите информация. Наред с това обаче, тази информация може да бъде доста сложна, което налага тя да бъде обобщена под формата на отчети. Именно тези отчети най – често се предоставят на мениджърите и въз основа на обобщената информация става възможно вземането на решения.

Наред с това обаче, трябва да се посочи и нещо много важно –отчетите се ползват и от редица други субекти –инвеститори, доставчици, бъдещи партньори, служители - настоящи и бъдещи, тъй като отчетът предоставя състоянието на активите, пасивите, приходите и разходите на предприятието към определен момент. Именно това представяне е в основата – първо- на коректното и честно отношение на ръководството към всички контрагенти и второ - то е един вид образ на предприятието. Последното твърдение позволява финансовият отчет на предприятието- особено изготвен по международните стандарти -имащи специални изисквания към начина на представяне на информацията – да се възприема като „визитна картичка” - или с други думи –като огледален имиджов образ на предприятието.

Цел на доклада в този смисъл е да разясни и да разгледа проблемите на финансовия отчет като задължение -и едновременно с това – като дейност на счетоводните кадри и на ръководството по отношение на представяне на достоверна, коректна, актуална и сравнима информация на нуждаещите се –вътрешния мениджмънт и външни ползватели. Идеята на доклада е да представи финансовия отчет като информационна база, без която дейностите на предприятието са невъзможни.

1. Икономическа информация- същност и видове

Информацията в най-общ смисъл е система от сведения за заобикалящата ни действителност. Най- често тя се отъждествява с получаването на сведения от външната среда. В икономиката това означава, получаването на сведения и по такъв начин попълване на знанията ни за извършващите се икономически процеси и явления, с цел вземането на правилно управленско решение.¹

Без информация на практика е невъзможен процеса на управлението, в т.ч. и анализа на дейността на предприятието, като една от функциите на управлението на това предприятие. Без информация, разбира се, не е възможно и вземане на решение за инвестиране в предприятието, за осъществяване на инвестиционни дейности в предприятието, за повишаване на неговите отношения с доставчици и други.

За по-задълбоченото изучаване и по-компетентното използване на икономическата информация за нуждите на анализа, е необходимо тя да бъде групирана и систематизирана по някакви признаци, главно по признаци на подобие. В този смисъл за анализа на дейността на предприятието, за вземане на решение и за процесите на финансиране и инвестиране, по-голям интерес представляват следните видове информация:

Според етапите на образуване на информацията:²

- първична;
- производна.

По отношение на общата информационна система на предприятието:

- входяща;
- изходяща.

Според стабилността:

- постоянна;
- променлива.

Според начина на представяне:

- текстова;
- графична.

Според обективността и достоверността:

- достоверна;
- недостоверна.

Според наситеността с данни:

- достатъчна;
- недостатъчна;
- излишна.

Посочената класификация на икономическата информация не е пълна и изчерпателна. Взети са под внимание само онези класификационни признаци, които имат най-съществено значение за групирането на информацията, съобразно нейното използване за нуждите на икономическия анали.

От друга страна, финансовият отчет е едновременно производен, изходящ, текстово –графичен, достоверен, което го прави да отговаря на повечето от посочените по –горе критерии.

Най-голям интерес за анализа представлява групирането на информацията на постоянна и променлива, изхождайки от нейната стабилност във времето и пространството. Това изискване, разбира се, не трябва да се абсолютизира, защото

¹ Робсън, А. 1993. Счетоводство за мениджъри, София, с 72

² Тодоров, Г. 2003. Финансово –счетоводен анализ. Стено: Варна, с 21-30

постоянната информация има до голяма степен условен характер. Няма информация, която да не подлежи на промяна под действието на изменящи се икономически процеси и явления в дадено предприятие.

Движението на икономическата информация се осъществява по определени канали за информационни връзки, наречени информационни потоци. Съвкупността от информационните потоци в дадено предприятие образува неговата информационна система. Именно в счетоводно - информационната система на всяко предприятие се съдържат всички необходими данни за нуждите на анализа, инвестирането и бъдещето развитие на предприятието.

При използването на икономическата информация за анализ на предприятието, следва да се вземат под внимание някои нейни особености:³

- икономическата информация в преобладаващата си част както по обем, така и по състав е цифрова. Тази особеност, позволява извършването на система от аналитични и математически операции, с помощта на които информацията се преформулира за нуждите на анализа. Освен това, цифровия вид на икономическата информация ѝ придава конкретност, което от своя страна позволява нейното систематизиране в аналитични таблици, без които е невъзможно извършването на анализа.
- икономическата информация може да бъде кодирана и декодирана, да бъде записвана на различни информационни носители, съхранявана и предавана на разстояние. Това е много важно във връзка със създаването на подходящ софтуер за анализа и компютъризирането на аналитичната работа.
- третата характерна особеност на икономическата информация е нейната масовост и цикличност. Тя се създава на всички етапи и участъци от дейността на предприятието. Освен това, тя има силно изменящ се и цикличен характер, т.е. следва определени цикли. Това от своя страна придава цикличен характер и на аналитичната работа.
- Многообразие на формите и местата на възникване на икономическата информация, което оказва влияние върху обхвата на аналитичната работа и т.н.

Освен посочените характерни особености, икономическата информация трябва да отговаря на някои изисквания, за да може тя да бъде използвана. По-важни от тези изисквания са следните:

- обективност и достоверност на информацията при отразяване на икономическите процеси и явления в предприятието;
- единство на информацията от отделните информационни източници на данни;
- липсата на дублиране на информация;
- бързина и удобство за обработка на информацията със съвременни методи и средства;
- свеждане до минимум на подробните първични данни, без да се влошава тяхното използване и др.

От изброените изисквания, най-голямо внимание се обръща на обективността на информацията, от което зависи и обективния характер и резултатите на анализа.

2. Международните стандарти за финансов отчет като рамка за представяне на бизнеса

Счетоводните идеи като база за осчетоводяване на измененията, сделките и спецификата на дейността по-скоро формират цялостна култура на осчетоводяване,

³ Тодоров, Г. 2003. Финансово –счетоводен анализ. Стено: Варна, с 21-

отколкото да дават точни инструкции за работа. Идеята на финансово осчетоводяване обхваща основните теоретични принципи за подготовка на сметките и финансовия отчет. Основните идеи на Международните стандарти за финансов отчет (МСФО) са формулирани в отделен документ, който излага главните принципи за МСФО - „Рамката за подготовка и презентация на балансите“. Този документ специално дефинира целите на баланса и елементите от него, определени за постигане на тези цели, както и качествените характеристики на информацията, която е необходима.⁴

Идеята на финансовото счетоводство се основава на вътрешната логика, произтичаща от интересите на ползвателите на финансовата информация. Съгласно МСФО, ползвателите на финансовата информация включват инвеститорите, работниците, наемодателите, снабдителите и други търговски кредитори, клиенти, правителство и неговите агенции, както и обществото. В този смисъл и предвид законодателството, балансите на компаниите- като основни снимки на активите и пасивите им съдържат информация за следното:⁵

- финансово положение на фирмата;
- финансово изпълнение на фирмата;
- всякакви промени във финансовото положение на фирмата.

Качествените характеристики на балансите и изобщо на отчетите, отразени в МСФО пък съставляват концептуалната база за счетоводната система, състояща се от следното:

- основите на счетоводството;
- основните положения при осчетоводяване;
- комплект счетоводни методи, използвани в предприятията (счетоводна политика на фирмата)⁶

За да се използва обаче адекватно информацията, то тя трябва да отговаря на редица източници, като в най- общ план, изискванията за качеството на информацията е следната:

- Разбираемост

Разбираемостта или „прозрачността“ е главно качество на информацията. Това изискване определя формата и естеството на отчетената информация.

- Уместност

Информацията е уместна, когато тя повишава нивото на сигурност на оценката или потвърждава предишни оценки. Уместността на информацията се влияе от нейното естество и същност.

- Надеждност

Информацията е надеждна, ако тя е без съществени грешки и е обективна. Надеждността е комплексна идея, описана чрез пет качествени характеристики

- Сравнимост - с течение на времето, както и с балансите на други предприятия
- Бизнес фактите и бизнес сделките са обект на осчетоводяване.

Ако са налични посочените изисквания, то цифрово –стойностната информация ще даде възможност да се проследи както развитието на финансовото състояние на

⁴ Прилагане на международни стандарти за финансова отчетност. 2010. Проект по програма „Леонардо да Винчи“: „Разработване на приложни курсове, основани на обмен на обучителни иновации в областта на финансите и мениджмънта, за допълнително обучение на предприемачи и специалисти в Латвия, Литва и България“. Институт за Професионални Финансови Мениджъри Лондон, Великобритания, с 16

⁵ Прилагане на международни стандарти за финансова отчетност. 2010. Проект по програма „Леонардо да Винчи“: „Разработване на приложни курсове, основани на обмен на обучителни иновации в областта на финансите и мениджмънта, за допълнително обучение на предприемачи и специалисти в Латвия, Литва и България“. Институт за Професионални Финансови Мениджъри Лондон, Великобритания, с 17

⁶ Желязков, Д. Н. Костова. 1995. Счетоводна политика на предприятието. София, с 14

предприятието – в динамика или в съпоставка с предходни периоди, така и да се проучат причините / факторите / за напъпилите /не/ благоприятни изменения.

3. Основни елементи на финансовия отчет

Структурата и съдържанието на финансовия отчет далеч не са застинали. Те се променят във времето, като промяната е дефинирана от изискванията в околната среда на предприятията и от начина на възприемане на информацията от самите ѝ ползватели. Фактори като например – развитие на съвременните технологии също оказват влияние върху развитието на изискванията към структурата на финансовия отчет.

Все пак, в най-общ план, последния съдържа най-малкото следните елементи:

Балансът, който е сбор от финансовите баланси на юридическото лице и техните източници, както е предложено в Британския, Континентален и Американски балансов формат, по избор на юридическото лице.⁷

Отчетът за доходите, който е сбор от всички приходи и разходи по дейности - оперативна, друга, извънредна или непрекъсната, и се подготвя в една или две алтернативни формата: за разходите (по видове) или функционален формат (по пера) - по избор на юридическото лице.

Отчетът за промяна на капитала, който е сбор от промените в капитала на предприятието. Видовете подготовка на този отчет зависят от законовия статус на предприятието.

Отчетът за паричния поток, който се подготвя като се използва или директния или косвения метод, на база кеш, чрез групиране на позициите по видове дейност - оперативна, инвестиционна и финансова. Предприятията определят значението на вида дейност в съдържанието на отчета за паричния поток на позициите.

Политиките на осчетоводяване с обяснителни бележки и докладите на ръководството, които са законосъобразен икономически модел на поведение на предприятието при счетоводното отчитане на дейността му през определен отчетен период в съответствие с параметрите на икономическата среда, разглеждани като вътрешни и външни социално-икономически фактори.

Финансовите отчети трябва да бъдат идентифицирани ясно и да бъдат отделени от другата информация, която е обявена в рамките на същия документ, като това изискване произтича от факта, че е необходимо ползвателят да отдели финансово – счетоводната от друг тип информация, която представя предприятието / прогнозна, статическа, пазарна и пр/.

Всеки компонент от финансовите отчети трябва да бъде ясно идентифициран. Освен това, информацията трябва да бъде отразена четливо и да бъде повторена, ако е необходимо, за да се разчита точно, като следните елементи – видно е, че те действително представят самото предприятие са от съществено значение:

- наименованието на предприятието и другите подробни реквизити;
- дали финансовите отчети представляват едно предприятие или концерн от предприятия;
- датата на баланса, периодът на финансовите отчети;
- валутата използвана в отчетите;
- степента на точност на цифрите, посочени във финансовите отчети

⁷ Прилагане на международни стандарти за финансова отчетност. 2010. Проект по програма „Леонардо да Винчи”: „Разработване на приложни курсове, основани на обмен на обучителни иновации в областта на финансите и мениджмънта, за допълнително обучение на предприемачи и специалисти в Латвия, Литва и България”. Институт за Професионални Финансови Мениджъри Лондон, Великобритания, с 17

Финансовите отчети трябва да се представят поне веднъж годишно – като това е важно, ако действително приемаме финансовия отчет като елемент на идентичността на предприятието.

В изключителни случаи, когато се променя датата на баланса и когато финансовите отчети се представят за период от време, повече или по-малко от една година, предприятието освен информацията, трябва да обясни и следното:

- причината за използването на период от време, различен от една година
- фактът, че сравнимите суми в отчета за дохода, отчета за промяна на капитала, отчета за паричния поток и съответните забележки, всъщност не могат да се съпоставят / сравнят.

В баланса си, предприятието трябва да определи дали трябва да представи текущите и нетекущи активи и текущите и нетекущи задължения като отделна класификация в главната част на баланса. Ако предприятието избере да не прави такава класификация, тогава и активите и задълженията трябва да се представят по реда на тяхната степен на ликвидност. Независимо от възприетия и използван метод на представяне, всяка позиция на активите и задълженията, включително едновременно и сумите, които предприятието очаква да възстанови и сумите, които то очаква да уреди както през, така и след периода от 12 месеца от датата на баланса, предприятието трябва да обясни сумата, която то възнамерява да възстанови или уреди по-късно от 12 месеца, след датата на баланса.

Както е видно, това представяне гарантира точната демонстрация на наличните активи и пасиви – на това, което предприятието има и което дължи. Нещо повече, позицията на активите трябва да се класифицира като текуща позиция на активите, ако:

- са планирани или задържани за препродажба или собствена консумация в рамките на нормалния бизнес цикъл на предприятието;
- са задържани главно за търговски цели или с намерение за превръщане в пари в брой /кеш, в рамките на 12 месеца, непосредствено след датата на баланса;
- са в пари в брой или паричен еквивалент, без ограничение за употреба.

Всички други активи трябва да се класифицират като нетекущи активи.

Както е видно, това означава, че ползвателя на информацията може да прецени дали се дължи или се притежава даден актив в рамките на година или повече.

Задълженията трябва да се класифицират като текущи задължения, ако:

- трябва да се платят в рамките на нормалния бизнес цикъл на предприятието;
- датата на по-нататъшното уреждане е с падеж в рамките на 12 месеца, след датата на баланса.

Текущите задължения могат да се групират по същия начин, както текущите активи.

Предприятието трябва да продължи да класифицира своите дългосрочни задължения, заедно с лихвата като нетекущи, дори ако техния период на уреждане е с падеж в рамките на 12 месеца, след датата на баланса, ако:

- началният срок на тези задължения превишава период от 12 месеца;
- предприятието възнамерява да рефинансира това задължение, съгласно дългосрочните условия;
- това намерение се потвърждава от Споразумение за рефинансиране или промяна на графика / плана на плащане и това Споразумение е вписано, преди да е получено разрешение за публикуване на финансовите отчети.

Бележките към баланса трябва да разкриват / отразяват сумата на всички позиции на задължения, изключени от текущите задължения, заедно с информацията, която предвижда такова отразяване.

Главната част / раздел на баланса трябва да включва полета за позиции, в които да се впишат най-малко следните суми:

- собственост, завод и оборудване;
- неимуществени активи;
- финансови активи;
- инвестиции, осчетоводени съгласно метода за капитала /собствеността;
- инвентар;
- търговски и други сметки за вземания;
- пари в брой или паричен еквивалент;
- търговски и други сметки за постъпления;
- данъци платими и за получаване;
- натрупани такси;
- нетекущи задължения, заедно с лихвите;
- миноритарен дял (участие);
- емитиран капитал и резерви.

Това изискване отново подчертава същността и значението на отчета като елемент на корпоративната идентичност на предприятието.

Главната секция на отчета за доходите трябва да включва най-малко полета позиции, в които да се отразят следните суми:

- Приходи от продажби
- Оперативна печалба / (загуба)
- Финансови разходи
- Делът на печалбата или загубата на свързаните предприятия и смесени дружества / джойнт венчърс, осчетоводени съгласно метода за собствеността /капитала
- Разходи за такси и данъци
- Печалба или загуба при обичайната дейност
- извънредни позиции
- миноритарно участие
- Нето печалба или загуба за периода

Допълнителни полета за позиции, заглавия и под-сбор / тотал трябва да бъдат разкрити в главния раздел на отчета за доходите, ако това се изисква от стандартите, или ако такова разкриване е необходимо за да се получи вярна и точна представа за финансовото положение на предприятието.

Като отделна компонентна част на финансовия отчет, предприятието трябва да представи отчет, показващ:

- Нетна печалба или загуба за периода
- Всяка позиция на приходите и разходите, печалбите и загубите, които се изисква да бъдат признати директно в капитала и общата сума на тези позиции
- Кумулативният ефект от счетоводната политика, промяна и корекция на фундаменталните грешки, в съответствие с базата за сравнение⁸

Отново следва да се подчертае, че това изискване отново подчертава същността и значението на отчета като елемент на корпоративната идентичност на предприятието.

Под забележките към финансовия отчет трябва да се отрази следната информация:

⁸ Аверкович, Е. 2009. Счетоводна политика на нефинансовите предприятия. Фабер: В. Търново, с 12

- информация относно основните понятия за подготовка на финансовите отчети и специфичните избрани и прилагани счетоводни политики, по отношение на значителни сделки и събития
 - всяка информация, която се изисква според стандартите и която не е била отразена никъде другаде във финансовите отчети
 - допълнителна информация, която не е отразена в главната секция на финансовия отчет, но е необходима за представяне на достоверна и справедлива информация.
- Забележките трябва да се представят в систематичен порядък. Всяка позиция, включена в главната част на баланса, отчета за доходите или паричния поток трябва да се отразява с позоваване на цялата имаща връзка информация, включена в забележките. Забележките се отразяват в следния порядък:⁹
- референция по съвместимостта със стандартите
 - изброяване на принципите за оценка и прилаганите счетоводни политики
 - подробна информация за позициите
 - друга информация

4. Значение на елементите за финансовия анализ

Благодарение на елементите на финансовия отчет, в предприятието, може да се направи анализ. Анализът е съвкупност от методи и средства, чрез които се определят най-значимите финансови характеристики на отчетната единица, позволяващи да се оцени настоящата и бъдещата финансова ситуация. Изключително силна е връзката между финансово-счетоводния анализ и отчетността. Тя му предоставя информационната база и различни концепции за счетоводни модели, които са обект на анализ. Същевременно за изграждането на адекватни решения – задължително е необходим финансово-счетоводен анализ. Анализът, разбира се, се базира на показатели, като от своя страна, видовете показатели на финансово-счетоводния анализ в зависимост от източниците на информация биват:

- показатели, определени въз основа на информацията от счетоводния баланс;
- показатели, определени въз основа на информацията от отчета за приходите и разходите;
- показатели, определени въз основа на информацията от приложението към годишния финансов отчет;
- показатели, определени въз основа на информацията от други източници.

В зависимост от вида на информацията, която се сравнява и оценява в хода на финансово-счетоводния анализ, показателите биват:

- показатели за рентабилност;
- показатели за ликвидност;
- показатели за финансова автономност;
- показатели за използване на ресурсите;
- показатели за динамиката;
- показатели за структурата.

⁹ Прилагане на международни стандарти за финансова отчетност. 2010. Проект по програма „Леонардо да Винчи”: „Разработване на приложни курсове, основани на обмен на обучителни иновации в областта на финансите и мениджмънта, за допълнително обучение на предприемачи и специалисти в Латвия, Литва и България”. Институт за Професионални Финансови Мениджъри Лондон, Великобритания, с 22-23

Интерпретацията на тези показатели е ¹⁰ добре представена в литературата и няма да бъде обект на представяне в доклада.

Това, което трябва да се каже е, че предназначението на анализа е в две посоки – за вземане на решения от външните ползватели или вътрешните органи, което пък от своя страна –обуславя необходимостта от представяне на информация за осъществяването му. Отчетът се явява именно такава информация.

Заключение

Отчетността в предприятието е система от вписване и анализ на оперативната информация, с цел вземане на решение, оценка на изчисленията на себестойността, планиране и контрол, за да се осигури изпълнението на функциите на мениджмънта на предприятието или пък да се подпомогнат външни лица за вземане на решение.

Главните компоненти на отчетността за ръководството са следните: осчетоводяване на разходите и изчисляване на себестойността, вземане на решение, планиране и контрол.

Макар и в практиката да има случаи, когато счетоводната информация не винаги да е била обективна, в повечето случаи тя е изключително полезна за ръководството на предприятието, помага му при вземане на решения, при оперативно планиране и т.н. Наред с това, информацията от отчетите подпомага и външните лица, което обуславя неговото значение.

Библиография

- Аверкович, Е. 2009. Счетоводна политика на нефинансовите предприятия. Фабер: В. Търново
- Аверкович, Е. 2010. Управленско счетоводство, Фабер: В. Търново
- Душанов, Ив. 2008. Курс по счетоводство на предприятието, Ромина: София,
- Желязков, Д. Н. Костова. 1995. Счетоводна политика на предприятието. София
- Международни стандарти за финансово отчитане (МСФОтм) 2006, съдържа Международни счетоводни стандарти (МССтм) и Разяснения към 1 януари 2006 г., International Accounting Standards Committee Foundation
- Прилагане на международни стандарти за финансова отчетност. 2010. Проект по програма „Леонардо да Винчи”: „Разработване на приложни курсове, основани на обмен на обучителни иновации в областта на финансите и мениджмънта, за допълнително обучение на предприемачи и специалисти в Латвия, Литва и България”. Институт за Професионални Финансови Мениджъри Лондон, Великобритания
- Робсън, А. 1993. Счетоводство за мениджъри, София.
- Тодоров, Г. 2003. Финансово –счетоводен анализ. Стено: Варна.

¹⁰ Аверкович, Е. 2010. Управленско счетоводство, Фабер: В. Търново, с 376-380